

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις»

I. Γενικές Παρατηρήσεις

A. Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, μετά την επεξεργασία του από τη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, αποτελείται από τέσσερα (4) Μέρη και εκατόν είκοσι ένα (121) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος των διατάξεων του νόμου.

Διά των ρυθμίσεων του Πρώτου Μέρους (άρθρα 1-38), το οποίο διαρθρώνεται σε οκτώ (8) Κεφάλαια (άρθρα 1-38), ενσωματώνονται εκ νέου στην ελληνική έννομη τάξη οι διατάξεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2011/95 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011 «σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιτύπωση)» (ΕΕ L 337/20.12.2011, σελ. 9 επ.). Η εν λόγω Οδηγία ενσωματώθηκε αρχικώς στο ελληνικό δίκαιο διά του π.δ. 141/2013 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011 (L 337) σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των αλλοδαπών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιτύπωση)».

2

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α΄ (άρθρα 1-3) παρατίθεται ο σκοπός των άρθρων 2 έως 38 του Πρώτου Μέρους, που είναι «η συμμόρφωση με την Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011», καθώς και οι ορισμοί των εννοιών που περιέχονται στις υπό ψήφιση διατάξεις (άρθρο 2). Στο Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 4-8), υπό τον τίτλο «Αξιολόγηση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας», μεταξύ άλλων, καθορίζονται, εκ νέου, η διαδικασία και τα στοιχεία επί τη βάση των οποίων πραγματοποιείται η αξιολόγηση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας (άρθρο 4). Διά του Κεφαλαίου Γ΄, υπό τον τίτλο «Χορήγηση του καθεστώτος του Πρόσφυγα» (άρθρα 9-12), επαναλαμβάνονται, κατά περιεχόμενο, οι σχετικές ρυθμίσεις των άρθρων 9 έως 12 και, αντιστοίχως, στο Κεφάλαιο Δ΄, οι ρυθμίσεις των άρθρων 13 και 14 της ως άνω Οδηγίας. Στο Κεφάλαιο Ε΄ (άρθρα 15-17), υπό τον τίτλο «Αναγνώριση προσώπου ως δικαιούχου επικουρικής προστασίας», ρυθμίζονται, ιδίως, ζητήματα σχετικά με την παύση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας και τον αποκλεισμό από το καθεστώς επικουρικής προστασίας. Στο Κεφάλαιο ΣΤ΄ (άρθρα 18-19), υπό τον τίτλο «Καθεστώς Επικουρικής Προστασίας» (άρθρα 9-12) επαναλαμβάνονται, κατά περιεχόμενο, οι σχετικές διατάξεις των άρθρων 18 και 19 της Οδηγίας. Διά των ρυθμίσεων του Κεφαλαίου Ζ΄ (άρθρα 20-36), υπό τον τίτλο «Περιεχόμενο της Διεθνούς Προστασίας», παρατίθενται, ιδίως, οι γενικοί κανόνες της διεθνούς προστασίας (άρθρο 20), και ρυθμίζονται ζητήματα ως προς την αναγνώριση αλλοδαπών πτυχίων, πιστοποιητικών και λοιπών αποδεικτικών τίτλων των δικαιούχων διεθνούς προστασίας (άρθρο 29), την παροχή της αναγκαίας συνδρομής σε θέματα κοινωνικής αρωγής (άρθρο 30) και για την πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη υπό τους όρους που ισχύουν για τους Έλληνες πολίτες (άρθρο 31). Οι ρυθμίσεις του Κεφαλαίου Η΄ (άρθρα 37 και 38) αφορούν ζητήματα διοικητικής συνεργασίας με αντίστοιχες αρχές των άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι κυριότερες αλλαγές που εισάγει το εν λόγω Μέρος του νομοσχεδίου εν σχέσει προς τις ισχύουσες ρυθμίσεις του π.δ. 141/2013 είναι οι εξής:

- Κατά τον ορισμό της έννοιας «μέλη της οικογένειας» του δικαιούχου διεθνούς προστασίας, ως «εκτός γάμου σύντροφος» νοείται εκείνος «με τον οποίο διατηρεί σταθερή σχέση δεόντως αποδεδειγμένη» (βλ. άρθρο 2 στοιχ. θ) αα. του νομοσχεδίου, κατ' αντιπαραβολή προς το άρθρο 2 στοιχ. θ) ι. του π.δ. 141/2013, συμφώνως προς το οποίο νοείται εκείνος με τον οποίο «διατηρεί σταθερή σχέση σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, όπως ισχύει»).

- Η έννοια «μέλη της οικογένειας» του δικαιούχου διεθνούς προστασίας περιλαμβάνει τα ενήλικα άγαμα τέκνα του αιτούντος που πάσχουν από

πνευματική ή σωματική αναπηρία και τα οποία δεν δύνανται να υποβάλουν αυτοτελώς αίτηση (βλ. άρθρο 2 στοιχ. θ) υπό δδ. του νομοσχεδίου, κατ' αντιπαραβολή προς το άρθρο 2 στοιχ. θ)iii. του π.δ. 141/2013).

- Ορίζεται ότι η αίτηση διεθνούς προστασίας δεν δύναται να γίνει δεκτή απλώς και μόνον επειδή ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος έχει βάσιμο φόβο δίωξης ή αντιμετωπίζει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης. Στο πλαίσιο, πάντως, της εξατομικευμένης αξιολόγησης της αίτησης διεθνούς προστασίας του αιτούντος, λαμβάνονται υπόψη οι απειλές δίωξης και σοβαρών βλαβών σε βάρος μέλους της οικογένειας του αιτούντος, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ο αιτών αντιμετωπίζει ο ίδιος, ατομικώς, τέτοιες απειλές, λόγω του οικογενειακού δεσμού με το απειλούμενο πρόσωπο (βλ. άρθρο 4 παρ. 6 του νομοσχεδίου).

- Επικαιροποιούνται, ως προς τους τίτλους του νέου Ποινικού Κώδικα (ν. 4619/2019), τα πλημμελήματα και τα κακουργήματα που συνιστούν τα «σοβαρά εγκλήματα», η διάπραξη των οποίων συνεπάγεται τον αποκλεισμό του υπηκόου τρίτης χώρας ή του ανιθαγενούς από την επικουρική προστασία, όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρείται ότι έχουν διαπραχθεί από εκείνον (βλ. άρθρο 17 του νομοσχεδίου).

- Τα κακουργήματα και τα πλημμελήματα των άρθρων 327 («ακούσια απαγωγή») και 351 («σωματεμπορία») του προϊσχύσαντος Ποινικού Κώδικα απαλείφονται από την έννοια των «σοβαρών εγκλημάτων» του άρθρου 17 του νομοσχεδίου, λόγω κατάργησης των εν λόγω διατάξεων στο πλαίσιο του νέου Ποινικού Κώδικα.

- Στην εν λόγω έννοια των «σοβαρών εγκλημάτων» του άρθρου 17 του νομοσχεδίου προστίθενται τα αδικήματα της σωματικής βλάβης αδυνάμων ατόμων (ΠΚ 312), του βιασμού (ΠΚ 336) και της ληστείας (ΠΚ 380).

- Η κρίση επί του αν ο δικαιούχος επικουρικής προστασίας έχει παύσει να δικαιούται ή δεν δικαιούται πλέον του εν λόγω καθεστώτος, πραγματοποιείται «σε εξατομικευμένη βάση» (βλ. άρθρο 19 παρ. 4 του νομοσχεδίου, κατ' αντιπαραβολή προς το άρθρο 19 παρ. 4 του π.δ. 141/2013, συμφώνως προς το οποίο η αποφαινόμενη αρχή κρίνει «βάσει ισχυρών αποδεικτικών στοιχείων»).

- Ακολουθείται με ακρίβεια περιεχομένου η διάταξη του άρθρου 20 παρ. 3 της Οδηγίας για τον ορισμό των ευάλωτων προσώπων, στο πλαίσιο των κανόνων περί διεθνούς προστασίας, και προστίθεται η κατηγορία των προσώπων που είναι «άμεσοι συγγενείς θυμάτων ναυαγίων (γονείς και αδ[ελ]φια)» καθώς εκείνη των προσώπων που έχουν «ψυχική αναπηρία» (βλ. άρθρο 20 παρ. 3 του νομοσχεδίου).

- Εισάγεται, ως λόγος ένεκα του οποίου οι αρμόδιες αρχές δύνανται να α-

4

πομακρύνουν πρόσφυγα, η διάπραξη «των αδικημάτων που αναφέρονται στην περίπτωση β΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 17» (βλ. άρθρο 21 παρ. 2 στοιχ. β΄ του νομοσχεδίου).

- Οι γονείς του δικαιούχου διεθνούς προστασίας δεν εντάσσονται στα μέλη της οικογένειας του δικαιούχου προς τα οποία χορηγείται αναγκαστικώς το ίδιο με το χορηγηθέν στον δικαιούχο καθεστώς (άρθρο 23 του νομοσχεδίου).

- Οι άδειες διαμονής που χορηγούνται στους υπηκόους τρίτης χώρας ή τους ανιθαγενείς διακρίνονται σε τριετούς διάρκειας για εκείνους που αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες, και σε μονοετούς διάρκειας για εκείνους που έχουν αναγνωρισθεί ως δικαιούχοι επικουρικής προστασίας με τη δυνατότητα ανανέωσης για δύο ακόμη έτη, κατόπιν επανεξέτασης, με απόφαση του Προϊσταμένου του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου (βλ. άρθρο 24 του νομοσχεδίου).

- Καθιερώνεται η υποχρέωση των ανηλίκων στους οποίους έχει χορηγηθεί καθεστώς διεθνούς προστασίας να εντάσσονται σε μονάδες παροχής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας υποχρεωτικής εκπαίδευσης του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος υπό τους όρους που ισχύουν για τους Έλληνες πολίτες, και ορίζεται, σε περίπτωση παραβίασης της εν λόγω υποχρέωσης, η επιβολή, σε βάρος των ενήλικων μελών της οικογένειας του αιτούντος, των προβλεπόμενων για τους Έλληνες πολίτες κυρώσεων (βλ. άρθρο 28 του νομοσχεδίου).

- Ορίζεται ότι είναι αναγκαίο οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας να διασπείρονται στην ελληνική επικράτεια (βλ. άρθρο 33 του νομοσχεδίου).

- Ως εθνικό σημείο επαφής για τη διοικητική συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζεται το Τμήμα Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Συνεργασίας της Υπηρεσίας Ασύλου (βλ. άρθρο 37 του νομοσχεδίου).

Διά των ρυθμίσεων του Δεύτερου Μέρους (άρθρα 39-61) ενσωματώνονται εκ νέου στην ελληνική έννομη τάξη οι διατάξεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 «σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση)» (ΕΕ L 180/29.6.2013, σελ. 96 επ.) (βλ. και άρθρο 40 του νομοσχεδίου). Η εν λόγω Οδηγία ενσωματώθηκε αρχικώς στο ελληνικό δίκαιο διά του ν. 4540/2018 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση, L 180/96/29.6.2013) και άλλες διατάξεις - Τροποποίηση του ν. 4251/2014 (Α' 80) για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2014/66/ΕΕ

της 15ης Μαΐου 2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεταίρικής μετάθεσης - Τροποποίηση διαδικασιών ασύλου και άλλες διατάξεις».

Το Δεύτερο Μέρος του νομοσχεδίου (άρθρα 39-61) διαρθρώνεται σε τρία (3) Κεφάλαια.

Ειδικότερα, με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α' (άρθρα 39-56), υπό τον τίτλο «Γενικές διατάξεις σχετικά με τις συνθήκες υποδοχής», ρυθμίζονται ζητήματα, ιδίως, ως προς τη διαδικασία υποδοχής και ταυτοποίησης των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών (άρθρο 39), την ενημέρωση των αιτούντων παροχή διεθνούς προστασίας για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους (άρθρο 43), τη διαμονή τους και την ελεύθερη κυκλοφορία τους στην ελληνική επικράτεια ή σε περιοχή που ορίζεται ειδικώς (άρθρο 45), την κράτησή τους (άρθρα 46-48), την εκπαίδευση των ανηλίκων (άρθρο 51), την απασχόληση (άρθρο 53) και την επαγγελματική κατάρτισή τους (άρθρο 54), την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη (άρθρο 55), και τις υλικές συνθήκες υποδομής (άρθρα 55-56). Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' (άρθρο 57), υπό τον τίτλο «Περιορισμός ή ανάκληση των υλικών συνθηκών υποδοχής», ρυθμίζονται τα σχετικά ζητήματα, και με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' (άρθρα 58-61), υπό τον τίτλο «Διατάξεις σχετικά με τα ευάλωτα πρόσωπα», ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τις κατηγορίες των ευάλωτων προσώπων που αιτούνται παροχή διεθνούς προστασίας (άρθρα 58-61).

Οι κυριότερες αλλαγές που εισάγει το εν λόγω Μέρος του νομοσχεδίου εν σχέσει προς τις ισχύουσες ρυθμίσεις του ν. 4540/2018 και του ν. 4375/2016 είναι οι εξής:

- Καθορίζεται και τυποποιείται αναλυτικώς η εν γένει διαδικασία υποδοχής και ταυτοποίησης των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών οι οποίοι, χωρίς να έχουν τηρήσει τις νόμιμες διατυπώσεις, εισέρχονται ή διαμένουν στην Ελλάδα και δεν αποδεικνύουν την ιθαγένεια και την ταυτότητά τους διά εγγράφου δημόσιας αρχής (βλ. άρθρο 39 του νομοσχεδίου).

- Επέρχεται ενοποίηση των ορισμών των χρησιμοποιούμενων όρων στο π.δ. 141/2013 και τον ν. 4540/2018 (βλ. άρθρο 41 του νομοσχεδίου).

- Διευρύνεται η έννοια των «αιτούντων με ειδικές ανάγκες υποδοχής», καθ' ο μέρος εντάσσονται σε αυτούς όσοι χρήζουν εν γένει ειδικών εγγυήσεων, και όχι όσοι χρήζουν μόνον ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων (βλ. άρθρο 2 στοιχ. στ' του νομοσχεδίου κατ' αντιπαραβολή προς το άρθρο 2 στοιχ. ιβ του ν. 4540/2018).

- Αποσαφηνίζεται ο τρόπος κατάστρωσης του ενημερωτικού εντύπου που παρέχεται στους αιτούντες παροχή διεθνούς προστασίας (βλ. άρθρο 43

6

παρ. 2 του νομοσχεδίου).

- Εισάγεται η δυνατότητα έκδοσης ατομικής διοικητικής πράξης από τον Διευθυντή της Υπηρεσίας Ασύλου για τον περιορισμό σε συγκεκριμένο τόπο της διαμονής αιτούντος διεθνή προστασία (βλ. άρθρο 45 παρ. 2 του νομοσχεδίου).

- Θεσπίζεται διαδικασία κατά την οποία υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής που υποβάλλει αίτηση διεθνούς προστασίας μπορεί να τεθεί υπό κράτηση (βλ. άρθρο 46 παρ. 2 του νομοσχεδίου).

- Ορίζεται ότι η απόφαση κράτησης επί ειδικώς οριζόμενων περιπτώσεων λαμβάνεται από τα αρμόδια διοικητικά όργανα «κατόπιν προηγούμενης ενημέρωσής τους από τον Προϊστάμενο της αρμόδιας Αρχής Παραλαβής (βλ. άρθρο 46 παρ. 4 εδάφ. β' του νομοσχεδίου, κατ' αντιπαραβολή προς το άρθρο 46 παρ. 3 του ν. 4375/2016, συμφώνως προς το οποίο απαιτείτο εισήγηση του εν λόγω οργάνου).

- Εισάγεται μεταβατική ρύθμιση, συμφώνως προς την οποία, χρονικά διαστήματα κράτησης που έχουν επιβληθεί δυνάμει των σχετικών διατάξεων των ν. 3386/2005 και 3907/2011 δεν λογίζονται ως χρόνος κράτησης κατά την έννοια των προτεινόμενων ρυθμίσεων και δεν συνυπολογίζονται κατά τον υπολογισμό των ανώτατων ορίων κράτησης (βλ. άρθρο 46 παρ. 5β) εδάφ. γ' του νομοσχεδίου).

- Εισάγεται χρονικό όριο τόσο για τη συζήτηση επί της προσφυγής (κατά το άρθρο 92 του νομοσχεδίου) που υποβάλλει υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής που κρατείται, όσο και για την έκδοση απόφασης επ' αυτής (βλ. άρθρο 46 παρ. 9 του νομοσχεδίου).

- Καθιερώνεται η υποχρέωση των ανηλίκων οι οποίοι αιτούνται παροχή διεθνούς προστασίας και των ανήλικων τέκνων των αιτούντων να εντάσσονται σε μονάδες παροχής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας υποχρεωτικής εκπαίδευσης του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος υπό τους όρους που ισχύουν για τους Έλληνες πολίτες, και ορίζεται, σε περίπτωση παραβίασης της εν λόγω υποχρέωσης, η επιβολή, σε βάρος των ανήλικων μελών της οικογένειας του αιτούντος, των προβλεπόμενων για τους Έλληνες πολίτες κυρώσεων (βλ. άρθρο 51 του νομοσχεδίου).

- Διατυπώνονται εκ νέου οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες δύναται να επιβάλλεται, ως κύρωση, η «διακοπή της παροχής υλικών συνθηκών» σε αιτούντα παροχή διεθνούς προστασίας (βλ. άρθρο 57 παρ. 4 εδάφ. α' του νομοσχεδίου).

- Υιοθετείται η διατύπωση της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας ως προς την έκταση του δικαιώματος σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των αιτούντων παροχή διεθνούς προστασίας (βλ. άρθρο 55 παρ. 2 του νομοσχεδίου).

- Θεσπίζεται ειδική διοικητική διαδικασία που εκκινεί σε περίπτωση σοβαρής παραβίασης του Κανονισμού λειτουργίας των κέντρων φιλοξενίας από αιτούντα παροχή διεθνούς προστασίας (βλ. άρθρο 57 παρ. 4 εδάφ. β´-γ´ του νομοσχεδίου).

Το Τρίτο Μέρος (επτά Κεφάλαια, άρθρα 62-107) και το Τέταρτο Μέρος (άρθρα 108-115) αφορούν εκ νέου ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση το καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιτύπωση)» (εφεξής, «Οδηγία»), η οποία έχει το πρώτον ενσωματωθεί με τον ν. 4375/2016 (Α´ 51).

Ειδικότερα, και ως προς το Τρίτο Μέρος, με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α´ (άρθρα 62-64) αναδιτυπώνονται ορισμοί της Οδηγίας (άρθρο 63) και επαναλαμβάνονται ο σκοπός και το πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων (άρθρα 62 και 64, αντιστοίχως). Το Κεφάλαιο Β´ (άρθρα 65-72) αφορά τη διαδικασία υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας και, ιδίως, την καταγραφή της (άρθρο 65), τη σχετική ενημέρωση, συνδρομή, εκπροσώπηση και ιατρική εξέταση των ενδιαφερομένων (άρθρα 66, 69, 71 και 72), την επαρκή υποστήριξη ευάλωτων αιτούντων (άρθρο 67), το δικαίωμα αιτούντος στον οποίο χορηγείται σχετικό δελτίο (άρθρο 70), να παραμείνει στη Χώρα «μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξέτασης της αίτησης διεθνούς προστασίας στον πρώτο βαθμό» (άρθρο 68), καθώς και τη συμμετοχή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (U.N.H.C.R. – άρθρο 73). Τα Κεφάλαια Γ´ (άρθρα 74-82), Δ´ (άρθρα 83-89) και Ε´ (άρθρο 90) διέπουν την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, που πρέπει να είναι «εμπεριστατωμένη, αντικειμενική και αμερόληπτη», με όρους εμπιστευτικότητας (άρθρα 74 και 76) και την ειδική αντιμετώπιση του ασυνόδευτου ανήλικου αιτούντος (άρθρο 75). Η εξέταση περιλαμβάνει, καταρχήν υποχρεωτικώς, προσωπική συνέντευξη του αιτούντος (άρθρο 77), συνεπάγεται δε καθήκον του να συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές (άρθρο 78) και ταυτοποίησή του (άρθρο 79). Επίσης, ρυθμίζονται η παραίτηση από αίτηση διεθνούς προστασίας και η σιωπηρή ανάκλησή της (άρθρα 80 και 81, αντιστοίχως), καθώς και η επίδοση της αιτιολογημένης απόφασης επί της αίτησης, με την οποία, εφόσον είναι απορριπτική, «διατάσσεται και η επιστροφή του αιτούντος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ν. 3907/2011» (άρθρο 82 παρ. 8). Καθορίζονται προθεσμίες εξέτασης, κατά την «κανονική» και «ταχύρρυθμη» διαδικασία, καθώς και «κατά προτεραιότητα» (άρθρο 83), περιπτώσεις «απαραδέκτου» (άρθρο 84) και «προδήλως αβασίμου» (άρθρο 88) της αίτησης. Ορίζονται η «πρώτη χώρα ασύλου» (άρθρο 85) η «ασφαλής τρίτη χώρα», βάσει σχετικού «εθνικού κατα-

λόγου» (άρθρο 86), και η «ασφαλής χώρα καταγωγής», βάσει σχετικού καταλόγου του Συμβουλίου της Ε.Ε. (άρθρο 87). Ρυθμίζονται η «μεταγενέστερη» αίτηση ήδη αιτήσαντος (άρθρο 89) και η αίτηση που υποβάλλεται «στα σύνορα και τις ζώνες διέλευσης λιμένων και αερολιμένων της χώρας» (άρθρο 90). Στο Κεφάλαιο ΣΤ´ (άρθρο 91) επαναλαμβάνεται η ενσωμάτωση των άρθρων 44 και 45 της Οδηγίας περί «ανάκλησης της διεθνούς προστασίας». Το Κεφάλαιο Ζ´ (άρθρα 92-107) αφορά την άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής κατά της απόφασης με την οποία απορρίπτεται αίτηση διεθνούς προστασίας, ενώπιον της «Αρχής Προσφυγών» του ν. 4375/2016, στο πλαίσιο «δευτεροβάθμιας διαδικασίας εξέτασης». Τίθενται προθεσμίες άσκησης (άρθρο 92) και καθορίζονται το περιεχόμενο της προσφυγής και η διαδικασία κατάθεσής της, καθώς και ο χρόνος και η διαδικασία συζήτησής της και έκδοσης σχετικής απόφασης (άρθρα 93-103). Ρυθμίζεται η παραμονή στη Χώρα του προσφεύγοντος, μέχρι την έκδοση απόφασης επί της προσφυγής (άρθρο 104), απαγορεύεται η αναπομπή της υπόθεσης στον πρώτο βαθμό (άρθρο 105) και προβλέπονται υποχρέωση εχεμύθειας του προσωπικού των αρμόδιων υπηρεσιών (άρθρο 106) και αποστολής από την Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή πληροφοριών χρήσιμων για την κατάρτιση έκθεσής της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (άρθρο 107).

Το Τέταρτο Μέρος (άρθρα 108-115) αφορά, κατά κύριο λόγο, τη δικαστική προστασία του αιτούντος διεθνή προστασία, με τα ένδικα βοηθήματα της αίτησης ακυρώσεως ενώπιον του κατά τόπον αρμόδιου Διοικητικού Πρωτοδικείου (άρθρα 108 και 115), εντός προθεσμίας τριάντα ημερών από την επίδοση της σχετικής απόφασης (άρθρο 109), και της προσφυγής ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου, κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (άρθρο 112), και, ειδικότερα, ρυθμίζονται οι χρόνοι συζήτησης και έκδοσης απόφασης επί της αίτησης ακυρώσεως (άρθρα 110 και 111), καθώς και η παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας από τον εισηγητή δικαστή επί της αίτησης ακυρώσεως (άρθρο 115 παρ. 6). Εξ άλλου, προβλέπεται ρητή απόρριψη ενδικοφανών προσφυγών που έχουν ασκηθεί μέχρι την 20η Ιουλίου 2016, εφόσον οι προσφεύγοντες δεν δηλώσουν, εντός εξαμήνου από τη δημοσίευση του νόμου προθεσμίας, ότι επιθυμούν την εξέτασή τους (άρθρο 113), και υποχρεωτική, «αμελλητί», αποχώρηση αναγνωρισμένων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, από τις Δομές Υποδοχής και Φιλοξενίας (άρθρο 114).

Το Πέμπτο Μέρος-Ειδικό Τμήμα (άρθρα 116-121) περιλαμβάνει τροποποιήσεις του ν. 4375/2016 (άρθρο 116), που αφορούν, ιδίως, την ανασυγκρότηση των Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών αποκλειστικώς από δικαστι-

κούς λειτουργούς, καθώς και τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων τους, υπό μονομελή ή τριμελή σύνθεση, μεταβατικές διατάξεις συναπτόμενες προς τη λειτουργία των ως άνω Επιτροπών (άρθρο 117), ρύθμιση θεμάτων «Κάρτας Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού - Κ.Υ.Π.Α.» (άρθρο 118), καταργούμενες διατάξεις (άρθρα 119 και 120), και ακροτελεύτιο άρθρο 121 περί ορισμού του χρόνου έναρξης ισχύος του νόμου.

Β. Όπως επισημάνθηκε και στην από 31.3.2016 Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής επί του νομοσχεδίου «Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης, σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου “σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)” (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις» - ν. 4375/2016), συμφώνως προς το άρθρο 1Α παρ. 2 της Σύμβασης της Γενεύης (στο εξής, Σύμβαση) της 28.7.1951, περί του καθεστώτος των προσφύγων, όπως αυτή τροποποιήθηκε με το συναφές Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31.1.1967, που κυρώθηκαν με το ν.δ. 3989/1959 και τον α.ν. 389/1968, αντιστοίχως, πρόσφυγας είναι ο υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος «συνεπεία βάσιμου φόβου δώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν μπορεί ή λόγω του φόβου αυτού δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας ή ο ανιθαγενής ο οποίος ευρισκόμενος εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του για τους ίδιους προαναφερθέντες λόγους, δεν μπορεί ή λόγω του φόβου αυτού δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν». Περαιτέρω, η ρύθμιση της διαδικασίας αναγνώρισης της ιδιότητας του πρόσφυγα καταλείπεται στον νομοθέτη κάθε συμβαλλόμενου κράτους, υπό τους περιορισμούς του άρθρου 31 της Σύμβασης, περί μη επιβολής ποινικών κυρώσεων για παράνομη είσοδο ή διαμονή σε πρόσφυγες, εάν αυτοί προέρχονται απευθείας από χώρα, όπου απειλούνται η ζωή ή η ελευθερία τους, καθώς και του άρθρου 33 παρ. 1 της Σύμβασης, περί μη απέλασης και επαναπροώθησης προσφύγων «σε σύνορα όπου η ζωή ή η ελευθερία τους απειλείται για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων». Η χορήγηση ασύλου αποτελεί συνήθη πρακτική των κρατών, δεν απηχεί, ωστόσο, κανόνα του διεθνούς εθιμικού δικαίου ούτε «γενική αρχή δικαίου αναγνωρισμένη από τα πεπολιτισμένα κράτη» (άρθρο 38 του καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης. Βλ., σχετικώς, Α. Μπρεδήμα, Η αρχή του non-refoulement. Θεωρητι-

κές όψεις και ελληνική πρακτική, ΝοΒ 1990, σελ. 561 επ.). Δεν κατοχυρώνεται, εξ άλλου, σε επίπεδο γραπτού διεθνούς δικαίου σχετικό ατομικό δικαίωμα, από το οποίο να πηγάζουν σαφείς υποχρεώσεις για το κράτος υποδοχής και συγκεκριμένες κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασής τους. «Το δικαίωμα ασύλου είναι δικαίωμα του κράτους και η χορήγησή του συνιστά μια μονομερή προστατευτική πράξη του κράτους και ένα φυσικό προνόμιο της κυριαρχίας του. Κατά συνέπεια, ο αιτών άσυλο δεν μπορεί να απαιτήσει τη χορήγησή του (...)» (Π. Νάσκου-Περράκη, Περί ασύλου και προσφύγων, 1999, σελ. 28), αν όμως πληροί τις προϋποθέσεις που τάσσει η Σύμβαση της Γενεύης, «έχει δικαίωμα να υποβάλει αίτηση ασύλου, με συνακόλουθη υποχρέωση του κράτους να την εξετάσει και, σε περίπτωση που πληροί τις προϋποθέσεις, να του χορηγήσει άσυλο, τούτο συνδεδεμένο άρρηκτα με την υποχρέωση να μην απελάσει και να μην επαναπροωθήσει τον αιτούντα σε χώρα όπου κινδυνεύει» (Αθ. Συκιώτου-Ανδρουλάκη, «Η διαδικασία ασύλου και τα δικαιώματα των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στην ελληνική έννομη τάξη», ΔτΑ, 2001, σελ. 107. Βλ. και Στ. Κοφίνη «Η έννοια της ασφαλούς τρίτης χώρας στο προσφυγικό δίκαιο: Μια συμβολή στην ερμηνευτική προσέγγιση των ΣτΕ Ολ 2347 και 2348/2017», ΕπΜετΔ 2017, σελ. 130 επ., Α. Μπρεδήμα, όπ. π. Ηλ. Κουβαρά, ΣτΕ Ολ 1694/2018: Η Ιθάκη στην διαδικαστική οδύσσεια των 8 Τούρκων στρατιωτικών αιτούντων άσυλο, ΕπΜετΔ 2017, σελ. 150 επ., Σ. Παυλακούδη, Το καθεστώς προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων, αιτούντων άσυλο: οι νέοι νόμοι 4540/2018 και 4554/2018, ΕλλΕπΕυρΔ 2018, σελ. 335 επ.). Εξ άλλου, κατά γενική αρχή του προσφυγικού δικαίου, η αναγνώριση ενός ατόμου ως πρόσφυγα από ένα κράτος έχει διαπιστωτικό και όχι διαπλαστικό χαρακτήρα, εφόσον «πρόσφυγας δεν γίνεται κάποιος εξ αιτίας της αναγνώρισης αλλά αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας επειδή είναι» (Συκιώτου-Ανδρουλάκη, όπ. π., σελ. 104, Νάσκου-Περράκη, όπ. π.).

Σε επίπεδο δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμφώνως προς το άρθρο 78 (πρώην άρθρα 63, σημεία 1 και 2 και 64 παρ. 2 της ΣΕΚ) της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής, ΣΛΕΕ), «1. Η Ένωση αναπτύσσει κοινή πολιτική στους τομείς του ασύλου, της επικουρικής προστασίας και της προσωρινής προστασίας με στόχο να παρέχεται το κατάλληλο καθεστώς σε οποιοδήποτε υπήκοο τρίτης χώρας χρήζει διεθνούς προστασίας και να εξασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης. Η πολιτική αυτή πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και με το Πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων, καθώς και με άλλες συναφείς συμβάσεις. 2. (...) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (...) λαμβάνουν μέτρα όσον α-

φορά κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (...). 3. Εφόσον ένα ή περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν επείγουσα κατάσταση, λόγω αιφνίδιας εισροής υπηκόων τρίτων χωρών, το Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει, μετά από πρόταση της Επιτροπής, προσωρινά μέτρα υπέρ του εν λόγω κράτους μέλους ή των εν λόγω κρατών μελών. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο». Εξ άλλου, κατά το άρθρο 79 ΣΛΕΕ, «1. Η Ένωση αναπτύσσει κοινή μεταναστευτική πολιτική, η οποία έχει ως στόχο να εξασφαλίζει, σε όλα τα στάδια, την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, τη δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στα κράτη μέλη καθώς και την πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων και την ενισχυμένη καταπολέμησή της. 2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (...) λαμβάνουν μέτρα σχετικά με τους ακόλουθους τομείς: α) προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής, καθώς και κανόνες για τη χορήγηση από τα κράτη μέλη θεωρήσεων και αδειών διαμονής μακράς διάρκειας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που αποσκοπούν στην επανένωση οικογενειών, β) καθορισμός των δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένων των όρων που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή στα άλλα κράτη μέλη, γ) λαθρομετανάστευση και παράνομη διαμονή, καθώς και απομάκρυνση και επαναπατριsmός των παρανόμως διαμενόντων, δ) καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών. 3. Η Ένωση μπορεί να συνάπτει συμφωνίες με τρίτες χώρες για την επανεισδοχή στις χώρες καταγωγής ή προέλευσης υπηκόων τρίτων χωρών που δεν πληρούν ή δεν πληρούν πλέον τους όρους εισόδου, παρουσίας ή διαμονής στο έδαφος κράτους μέλους». Τέλος, συμφώνως προς το άρθρο 80 ΣΛΕΕ, «Οι πολιτικές της Ένωσης που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο και η εφαρμογή τους διέπονται από την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων και στο οικονομικό επίπεδο. Όποτε απαιτείται, οι πράξεις της Ένωσης που θεσπίζονται βάσει του παρόντος κεφαλαίου περιέχουν κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της εν λόγω αρχής».

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά την έκτακτη σύνοδο στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, συμφώνησε να καταβληθεί προσπάθεια για τη θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού συστήματος για το άσυλο, βάσει της σύμβασης της Γενεύης, επιβεβαιώνοντας, έτσι, την αρχή της μη επαναπρώθησης και διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν επαναπροωθείται σε μέρος όπου υπάρχει κίνδυνος να υποστεί διώξεις. Προς εξυπηρέτηση των ανωτέρω σκοπών του πρωτογενούς ευρωπαϊκού δικαίου, εκδόθηκε, αρχικώς, η Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου «σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για

τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα», η οποία ενσωματώθηκε στο εσωτερικό μας δίκαιο διά του π.δ. 114/2010, «Καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2005/85/EK του Συμβουλίου «σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα».

Βασικές κατευθύνσεις είχαν τεθεί και με το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, που επικυρώθηκε στη Σύνοδο Κορυφής της 15-16 Οκτωβρίου 2008. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επισήμαινε, εν προκειμένω, ότι εξακολουθούσαν να υφίστανται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την παροχή προστασίας, και ζητούσε την ανάληψη νέων πρωτοβουλιών, ιδίως πρότασης για τη θέσπιση ενιαίας διαδικασίας ασύλου που να συμπεριλαμβάνει κοινές εγγυήσεις, ενόψει της ολοκλήρωσης της εγκαθίδρυσης κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου. Στο κεφάλαιο IV c του Συμφώνου αυτού θεσπίζεται, μάλιστα, η υποχρέωση κάθε κράτους μέλους να παρέχει, βάσει της αρχής της αλληλεγγύης, αποτελεσματική στήριξη προς κράτη μέλη τα οποία, λόγω, π.χ., της γεωγραφικής τους θέσης υφίστανται εντονότερη μεταναστευτική πίεση, ακόμη και με τη μορφή της ανακατανομής των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και της προώθησής τους και σε άλλα κράτη μέλη, στο πλαίσιο συντονισμένης και οικειοθελούς σχετικής διαδικασίας.

Εν συνεχεία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στη συνεδρίασή του της 10ης και της 11ης Δεκεμβρίου 2009, επανέλαβε τη δέσμευση ως προς τον στόχο της εγκαθίδρυσης, μέχρι το 2012, ενός κοινού χώρου προστασίας και αλληλεγγύης, που βασίζεται σε κοινή διαδικασία ασύλου και ομοιόμορφου καθεστώτος για τα πρόσωπα στα οποία χορηγείται διεθνής προστασία βάσει υψηλών προδιαγραφών ασφαλείας και δίκαιων και αποτελεσματικών διαδικασιών. Στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης τονίσθηκε ότι τα πρόσωπα που χρήζουν διεθνούς προστασίας πρέπει να έχουν εγγυημένη πρόσβαση σε νομικώς ασφαλείς και αποτελεσματικές διαδικασίες. Συμφώνως προς αυτό, πρέπει να προσφέρεται στα πρόσωπα ισότιμο επίπεδο μεταχείρισης όσον αφορά τις διαδικαστικές ρυθμίσεις και τον προσδιορισμό του παρεχόμενου καθεστώτος, ανεξαρτήτως του κράτους μέλους στο οποίο αυτά καταθέτουν αίτηση διεθνούς προστασίας. Στόχος είναι οι παρεμφερείς υποθέσεις να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο και να καταλήγουν στο ίδιο αποτέλεσμα.

Συμφώνως προς το προοίμιο της πρώτης υπό εκ νέου ενσωμάτωση Οδηγίας (ΕΕ) 2011/95 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της

13ης Δεκεμβρίου 2011 «[η] κοινή πολιτική ασύλου, που περιλαμβάνει το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του στόχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προοδευτική εγκαθίδρυση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, ανοικτού σε εκείνους οι οποίοι, αναγκασμένοι από τις περιστάσεις, αναζητούν νομίμως προστασία στην Ένωση» (Προοίμιο της ως άνω Οδηγίας, υπό σκέψη 2). Στόχος της εν λόγω Οδηγίας «είναι η διασφάλιση, αφενός, ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινά κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν όντως διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, ότι τα εν λόγω πρόσωπα έχουν πρόσβαση σε ελάχιστο επίπεδο παροχών σε όλα τα κράτη» (Προοίμιο της ως άνω Οδηγίας υπό σκέψη 12). Παραλλήλως, η «προσέγγιση των διατάξεων των σχετικών με την αναγνώριση και το περιεχόμενο του καθεστώτος πρόσφυγα και του καθεστώτος επικουρικής προστασίας θα συμβάλ[λ]ει στον περιορισμό των δευτερογενών μετακινήσεων των αιτούντων διεθνή προστασία μεταξύ κρατών μελών, όταν οι εν λόγω μετακινήσεις οφείλονται αποκλειστικά στις διαφορές μεταξύ των νομικών πλαισίων» (υπό σκέψη 13). «Η παρούσα οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και συνάδει με τις αρχές που αναγνωρίζονται, ιδίως, στον Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, η παρούσα οδηγία σκοπεύει να διασφαλίσει τον πλήρη σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και του δικαιώματος ασύλου των αιτούντων άσυλο και των μελών της οικογένειάς τους που τους συνοδεύουν και να προωθήσει την εφαρμογή των άρθρων 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 και 35 του Χάρτη [των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης] και θα πρέπει επομένως να εφαρμοστεί αναλόγως» (υπό σκέψη 16).

Συμφώνως προς το προοίμιο της δεύτερης υπό εκ νέου ενσωμάτωση Οδηγίας (ΕΕ) 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, «[β]άσει των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων που πραγματοποιήθηκαν σχετικά με την υλοποίηση των πράξεων του πρώτου σταδίου, κρίνεται σκόπιμο, κατά το παρόν στάδιο, να επιβεβαιωθούν οι αρχές στις οποίες βασίζεται η οδηγία 2003/9/ΕΚ με σκοπό να εξασφαλισθούν βελτιωμένες συνθήκες υποδοχής για τους αιτούντες διεθνή προστασία» (Προοίμιο της ως άνω Οδηγίας, υπό σκέψη 7). Ορίζεται, δε, ότι «[ε]ίναι σκόπιμο να θεσπισθούν πρότυπα για την υποδοχή των αιτούντων, τα οποία, θα επαρκούν για την εξασφάλιση αξιοπρεπούς επιπέδου και συγκρίσιμων συνθηκών διαβίωσης σε όλα τα κράτη μέλη» (υπό σκέψη 11), καθώς και ότι «[η] εναρμόνιση των συνθηκών υποδοχής των αιτούντων θα πρέπει να συμβάλει στον περιορισμό των δευτερογενών μετακινήσεων των αιτούντων, οι οποίες επηρεάζονται από την ανομοιογένεια των συνθηκών υποδοχής τους» (υπό σκέψη 12). Τονίζεται, εξ άλλου, ότι «[κ]ατά την εφαρμογή της παρού-

σας οδηγίας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδιώκουν την επίτευξη πλήρους συμμόρφωσης με τις αρχές του μείζονος συμφέροντος του παιδιού και της ενότητας της οικογένειας, σύμφωνα με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού του 1989 και την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών αντιστοιχία» (υπό σκέψη 9).

Συμφώνως, τέλος, προς το προοίμιο της τρίτης υπό, εκ νέου, ενσωμάτωση Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, «[κ]ύριος στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η περαιτέρω ανάπτυξη απαιτήσεων για τις διαδικασίες χορήγησης και ανάκλησης της διεθνούς προστασίας στα κράτη μέλη ενόψει της δημιουργίας κοινής διαδικασίας ασύλου στην Ένωση» (Προοίμιο της εν λόγω Οδηγίας, υπό σκέψη 12). Ορίζεται, εξ άλλου, ότι «[ο]ι πόροι του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τους Πρόσφυγες και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EY-YA) είναι σκόπιμο να αξιοποιούνται με σκοπό την επαρκή υποστήριξη των προσπαθειών των κρατών μελών για την εφαρμογή των απαιτήσεων που θεσπίζονται κατά τη δεύτερη φάση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, ιδίως δε των κρατών μελών εκείνων που αντιμετωπίζουν ιδιαίζουσες και δυσανάλογα μεγάλες πιέσεις για τα συστήματα ασύλου τους, εξαιτίας ειδικότερα της γεωγραφικής ή δημογραφικής τους κατάστασης» (υπό σκέψη 9).

II. Επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 2

α. Στο άρθρο 2 υπό στοιχ. γ) γίνεται μνεία στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 2003 «για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας» (ΕΕ L 050/25.2.2003, σελ. 1 επ.). Ο ανωτέρω Κανονισμός έχει καταργηθεί δυνάμει του άρθρου 48 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 «για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα» (ΕΕ L 180 της 29.6.2013, σελ. 31 επ.). Κατά συνέπεια, το άρθρο 2 υπό γ) χρήζει αναδιατύπωσης, προκειμένου να αναφερθεί ο ισχύων Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013.

β. Περαιτέρω, στο άρθρο 2 στοιχείο υπό θ) αναδιατυπώνεται ο ορισμός των «μελ[ών] της οικογένειας» του δικαιούχου διεθνούς προστασίας, εφό-

σον η οικογένεια υπήρχε ήδη στη χώρα καταγωγής και τα μέλη είναι παρόντα στην ελληνική επικράτεια, συμπεριλαμβάνοντας σε αυτά (τα μέλη της οικογένειας) τον «σύζυγο ή τον εκτός γάμου σύντροφο» του αιτούντος «με τον οποίο διατηρεί [ο αιτών] σταθερή σχέση δεόντως αποδεδειγμένη» καθώς και «τα ανήλικα άγαμα τέκνα του, ανεξαρτήτως αν γεννήθηκαν σε γάμο ή εκτός γάμου των γονέων τους ή είναι υιοθετημένα».

Συμφώνως προς τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 604/2013, ως «μέλη της οικογένειας» του αιτούντος, νοούνται, μεταξύ άλλων, «ο ή η σύζυγος του αιτούντος ή ο σύντροφος ή η σύντροφός του που διατηρεί σταθερή σχέση με το εν λόγω πρόσωπο σε ελεύθερη ένωση, υπό την προϋπόθεση ότι το δικαίο ή η πρακτική του οικείου κράτους μέλους αντιμετωπίζει τα άγαμα ζεύγη κατά τρόπο παρόμοιο με τον ισχύοντα για τα έγγαμα ζεύγη βάσει του δικαίου περί υπηκόων τρίτων χωρών, τα ανήλικα τέκνα των ζευγών της πρώτης περίπτωσης ή του αιτούντος, υπό την προϋπόθεση ότι είναι άγαμα, ανεξαρτήτως αν γεννήθηκαν εντός ή εκτός γάμου ή αν είναι υιοθετημένα, όπως ορίζεται από το εθνικό δικαίο (...)» [άρθρο 2 περ. ζ) Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013].

Συμφώνως, εξ άλλου, προς το άρθρο 2 υπό στοιχ. ι) της Οδηγίας (ΕΕ) 2011/95, ως μέλη της οικογένειας του δικαιούχου διεθνούς προστασίας, ορίζονται «ο (η) σύζυγος του δικαιούχου διεθνούς προστασίας ή ο (η) σύντροφος που διατηρεί σταθερή σχέση με το εν λόγω πρόσωπο σε ελεύθερη ένωση, υπό την προϋπόθεση ότι το δικαίο ή η πρακτική του οικείου κράτους μέλους αντιμετωπίζει τα άγαμα ζεύγη κατά τρόπο παρόμοιο με τον ισχύοντα για τα έγγαμα ζεύγη βάσει του δικαίου περί υπηκόων τρίτων χωρών» καθώς και «τα ανήλικα τέκνα των ζευγών της πρώτης περίπτωσης ή του δικαιούχου διεθνούς προστασίας, υπό την προϋπόθεση ότι είναι άγαμα, ανεξαρτήτως αν γεννήθηκαν εντός ή εκτός γάμου ή αν είναι υιοθετημένα, όπως ορίζεται από την εθνική νομοθεσία».

Δεδομένης της άμεσης ισχύος του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 εντός είκοσι ημερών από τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 49 του ως άνω Κανονισμού) και λαμβάνοντας υπόψη τη διατύπωση του ορισμού των μελών της οικογένειας στο άρθρο 2 της Οδηγίας (ΕΕ) 2011/95, κρίνεται σκόπιμη, για λόγους ασφάλειας δικαίου και αναγκαιότητας εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας προς τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αναδιατύπωση των υποπεριπτώσεων αα) και ββ) του υπό στοιχ. θ) του άρθρου 2 του νομοσχεδίου, ώστε να προστεθούν αφενός στην υποπερίπτωση αα) η φράση «ανεξαρτήτως φύλου» αφετέρου στην υποπερίπτωση ββ) τα «ανήλικα τέκνα των ζευγών» της υποπερίπτωσης αα).

2. Επί του άρθρου 4 παρ. 6

Στην εν λόγω διάταξη προβλέπεται ότι, κατά την εξατομικευμένη αξιολόγηση της αίτησης διεθνούς προστασίας του αιτούντος διεθνή προστασία, λαμβάνονται υπόψη οι «απειλές δίωξης σοβαρών βλαβών σε βάρος μέλους της οικογένειας του αιτούντος, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν ο αιτών αντιμετωπίζει ο ίδιος ατομικά τέτοιες απειλές, λόγω του οικογενειακού δεσμού με το απειλούμενο πρόσωπο». Η εν λόγω ρύθμιση, για την οποία δεν διαλαμβάνεται σχετική ειδική διάταξη στο αντίστοιχο άρθρο της Οδηγίας, ενσωματώνει σχετικά νομολογιακά πορίσματα.

Συγκεκριμένως, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην απόφασή του της 4.10.2018 (υπόθεση C 652/16 Ahmedbekova), στο πλαίσιο προδικαστικού ερωτήματος που υπέβαλε το Διοικητικό δικαστήριο της Σόφιας για την κατ' ουσίαν διευκρίνιση του άρθρου 4 της Οδηγίας (ΕΕ) 2011/95, επεσήμανε ότι «αποτελεί πάγια νομολογία ότι κάθε απόφαση χορήγησης του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας πρέπει να στηρίζεται σε εξατομικευμένη αξιολόγηση (απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), σκοπός της οποίας είναι να διαπιστωθεί εάν, λαμβανομένης υπόψη της προσωπικής κατάστασης του αιτούντος, πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης τέτοιου καθεστώτος (απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2012, Υ και Ζ, C-71/11 και C-99/11, EU:C:2012:518, σκέψη 68)» (βλ. την ως άνω απόφαση, υπό σκέψη 48).

3. Επί του άρθρου 10 παρ. 1 γ)

Η φράση «την ιδιότητα του μέλους της ομάδας» θα ήταν σκόπιμο να αντικατασταθεί με τη φράση «την ιδιότητα του μέλους μιας ομάδας», και η φράση «με τον πληθυσμό της χώρας», με τη φράση «με τον πληθυσμό άλλης χώρας».

4. Επί του άρθρου 24 παρ. 1

Με την εν λόγω ρύθμιση ορίζεται, κατ' ενσωμάτωση του άρθρου 24 της Οδηγίας (ΕΕ) 2011/95, ότι η άδεια παραμονής για τους μεν δικαιούχους διεθνούς προστασίας είναι τριετής, για τους δε δικαιούχους επικουρικής προστασίας μονοετής, ανανεώσιμες αμφότερες.

Επισημαίνεται, εν προκειμένω, ότι, μολονότι για τη δεύτερη κατηγορία ορίζεται ρητώς η διάρκεια της ανανέωσης (διετής), για την κατηγορία των αδειών παραμονής για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας δεν διευκρινίζεται η διάρκεια της ανανέωσης.

5. Επί του άρθρου 28 παρ. 1 εδάφ. 6'

Στην εν λόγω διάταξη γίνεται αναφορά σε «αιτούντα», μολονότι η ρύθμιση αφορά πρόσωπο στον οποίο έχει χορηγηθεί καθεστώς διεθνούς προστασίας. Συνεπώς, η εν λόγω διάταξη πρέπει να αναδιατυπωθεί αναλόγως.

6. Επί των άρθρων 30 και 42 παρ. 1 εδάφ. α'

Συμφώνως προς τη διάταξη του άρθρου 30, «[σ]τους δικαιούχους (...) παρέχεται η αναγκαία συνδρομή (...) με της όρους που ισχύουν για της Έλληνες πολίτες». Η εν λόγω διάταξη πρέπει να αναδιατυπωθεί ως προς τη χρήση του οριστικού άρθρου «της».

Παρόμοια αναδιατύπωση πρέπει να γίνει και στη διάταξη του άρθρου 42 παρ. 1 εδάφ. α' («Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται σε όλους της υπηκόους»).

7. Επί του άρθρου 44 παρ. 1

Συμφώνως προς την εν λόγω ρύθμιση, «Στους αιτούντες χορηγείται (...) υπό τους όρους (...) του Τρίτου Μέρους». Εν προκειμένω, θα ήταν σκόπιμο, για λόγους πληρότητας του νοήματος, να προστεθεί στο τέλος του εν λόγω εδαφίου η φράση «του παρόντος».

8. Επί των άρθρων 46 παρ. 2 και 72 παρ. 3

Σημειώνεται ότι η λέξη «ευαλωτότητα», που χρησιμοποιείται, εν προκειμένω, δεν απαντά στα λεξικά της ελληνικής γλώσσας. Αντ' αυτού, πρέπει να χρησιμοποιηθεί ο όρος «το ευάλωτο».

9. Επί του άρθρου 48 παρ. 5

Η εν λόγω παράγραφος θα ήταν σκόπιμο, για λόγους νομοτεχνικής αρτιότητας, να μετακινηθεί είτε στο άρθρο 46, είτε στο άρθρο 47 του νομοσχεδίου, δεδομένου ότι το περιεχόμενό της δεν σχετίζεται αποκλειστικώς προς τους υπό κράτηση αιτούντες που είναι «ευάλωτα άτομα» ή «αιτούντες με ειδικές ανάγκες υποδοχής», αλλά προς όλους τους αιτούντες που τελούν υπό κράτηση.

10. Επί του άρθρου 57 παρ. 4 εδάφ. α'

Συμφώνως προς την προτεινόμενη ρύθμιση, «[σ]ε περιπτώσεις σοβαρής παραβίασης του Κανονισμού λειτουργίας των κέντρων φιλοξενίας, η οποία διαταράσσει την ομαλή λειτουργία των κέντρων και τη συμβίωση των ατόμων σε αυτά ιδίως όταν επιδεικνύεται ιδιαίτερα βίαιη συμπεριφορά, επιβάλλεται ως κύρωση η διακοπή της παροχής υλικών συνθηκών».

Επισημαίνεται ότι η σχετική ρύθμιση της Οδηγίας (άρθρο 20 παρ. 4) έχει ως εξής: «Τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν τις κυρώσεις που ισχύουν για σοβαρές παραβάσεις των κανόνων των κέντρων φιλοξενίας, καθώς για την επίδειξη ιδιαίτερα βίαιης συμπεριφοράς».

Διά της προτεινόμενης διάταξης εισάγεται, συνεπώς, απόκλιση από τη ρύθμιση της Οδηγίας και, ειδικότερα, εισάγεται ευνοϊκότερο καθεστώς για τους αιτούντες διεθνή προστασία που διαβούν σε κέντρο φιλοξενίας. Συγκεκριμένως, συμφώνως προς τη γραμματική ερμηνεία της προτεινόμενης ρύθμισης, η επίδειξη ιδιαιτέρως βίαιης συμπεριφοράς πρέπει να πραγματοποιείται μόνον μέσα σε κέντρο φιλοξενίας, προκειμένου να ενεργοποιείται η διαδικασία κύρωσης του εν λόγω άρθρου, εξαιρουμένης της περίπτωσης κατά την οποία η ιδιαιτέρως βίαιη συμπεριφορά δεν εκδηλώνεται εντός του κέντρου φιλοξενίας ούτε «διαταράσσει την ομαλή λειτουργία του και τη συμβίωση των ατόμων σε αυτά», αλλά πραγματοποιείται σε έτερο χώρο ή εναντίον προσώπων που δεν σχετίζονται με το κέντρο φιλοξενίας.

11. Επί του άρθρου 63

Κατά το προτεινόμενο, «γ. «Διεθνής προστασία» είναι το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας, όπως ορίζονται στις περιπτώσεις ζ' και θ' του παρόντος», αντί του ορθού «γ. «Διεθνής προστασία» είναι το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας, όπως ορίζονται στις περιπτώσεις στ' και η' του άρθρου 2 του παρόντος».

12. Επί του άρθρου 64 παρ. 3

Συμφώνως προς την εν λόγω ρύθμιση, «[η] ερμηνεία και εφαρμογή του παρόντος Μέρους γίνονται σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης και το διεθνές δίκαιο για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τη σχετική διεθνή, ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία και νομολογία».

Διατυπώνεται, εν προκειμένω, προβληματισμός ως προς το αναγκαίον αυτής της ρύθμισης, δεδομένου ότι:

- Το είδος και το εύρος της ερμηνείας των κανόνων δικαίου δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο του ρυθμιστικού περιεχομένου νομοθετικής διάταξης, πλην της περίπτωσης της αυθεντικής ερμηνείας. Περίπτωση, όμως, που δεν συντρέχει εν προκειμένω. Η ερμηνεία των κανόνων δικαίου συντελείται, ιδίως, βάσει της ιεραρχίας των πηγών δικαίου κάθε έννομης τάξης και των ερμηνευτικών μεθόδων και επιχειρημάτων της νομικής επιστήμης.

- Η αναφορά τόσο στο διεθνές δίκαιο («διεθνή νομοθεσία») όσο και, ειδικότερα, στο «διεθνές δίκαιο για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου» παρίσταται περιττή. Συμφώνως προς το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, οι γενικώς παραδεδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, αφότου κυρωθούν με νόμο και τεθούν σε ισχύ, αποτελούν μέρος του ελληνικού εσωτερικού δικαίου και, συνεπώς, πηγή του ελληνικού συνταγματικού δικαίου, υπερισχύοντας κάθε άλλης αντίθετης διάταξης νόμου.

- Η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων δεν συνιστά πηγή του ελληνικού δικαίου, αν και συμβάλλει στη διάπλαση του δικαίου (βλ., ενδεικτικώς, Κ. Μαυριά, Συνταγματικό δίκαιο, 2016 (ανατύπ.), σελ. 294, 764 επ., Ε. Βενιζέλο, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, 2008, σελ. 130). Συνεπώς, η δικαστική ερμηνεία των κανόνων που προτείνεται να θεσπισθούν διά του υπό ψήφιση νομοσχεδίου έχει μεν ιδιαίτερη σημασία για την εφαρμογή τους, πλην όμως δεν ανάγεται σε δεσμευτικό κανόνα ερμηνείας και εφαρμογής τους.

- Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής, ΕΔΔΑ) δεν δεσμεύει τα εθνικά δικαστήρια αναφορικώς με την ερμηνεία που αποδίδει στις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (στο εξής, ΕΣΔΑ) και των Πρωτοκόλλων της. Συμφώνως προς το άρθρο 46 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, η υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις οριστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ καταλαμβάνει μόνον τους διαδίκους. Το ότι δεν ορίζεται ρητώς καθήκον των κρατών-μελών να ακολουθούν το ερμηνευτικό δεδομένο της νομολογίας του ΕΔΔΑ δεν επάγεται, πάντως, ότι οι αποφάσεις του στερούνται σημασίας για τις εθνικές αρχές. Όπως το ίδιο το ΕΔΔΑ υπογράμμισε στην υπόθεση Ιρλανδίας κατά Ηνωμένου Βασιλείου (βλ. απόφαση της 18.1.1978, Series A 25, παρ. 154, βλ. και απόφαση της 24.7.2003, υπόθεση Karner κατά Αυστρίας, Rep. 2003-IX), οι αποφάσεις του δεν χρησιμεύουν μόνο στο να επιλύουν τις υποθέσεις που άγονται ενώπιόν του, αλλά γενικότερα στο να διευκρινίζουν, να διαφυλάσσουν και να αναπτύσσουν το κανονιστικό περιεχόμενο της Σύμβασης, συμβάλλοντας έτσι 14 στον σεβασμό, εκ μέρους των κρατών, των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει (βλ., ενδεικτικώς, Κ. Χρυσόγονο, Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην Εθνική Έννομη Τάξη. Οι ελληνικές δυσχέρειες προσαρμογής στην ευρωπαϊκή δημόσια τάξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, 2001, σελ. 401 επ., Α. Μανιτάκη, Η διαπλοκή του δικαστικού ελέγχου της συνταγματικότητας με τον έλεγχο της συμβατικότητας των νόμων ενόψει

της ΕΣΔΑ στο παράδειγμα των ενοχικών απαιτήσεων, ΝοΒ 2008, σελ. 2541 επ., Η. Καστανά, Η συμμόρφωση προς τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και η συμβολή του Έλληνα δικαστή, σε: Ι. Κτιστάκη (επιμ.), Η επίδραση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην ερμηνεία και εφαρμογή του ελληνικού δικαίου, 2002, σελ. 109 επ., Γ. Σταυρόπουλο, Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ο εθνικός δικαστής, σε: Ι. Κτιστάκη (επιμ.), όπ. π., σελ. 75 επ.).

- Η αναφορά, τέλος, στην «ευρωπαϊκή νομοθεσία» θα ήταν σκόπιμο να αποδοθεί, για λόγους νομικής ακριβολογίας, υπό τον όρο «δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

13. Επί του άρθρου 68 παρ. 2

Το προς ψήφιση αφορά το δικαίωμα του αιτούντος διεθνή προστασία να παραμείνει στη Χώρα, «μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξέτασης της αίτησής [του] στον πρώτο βαθμό». Κατ' εξαίρεση, το δικαίωμα αυτό δεν κατοχυρώνεται, στην περίπτωση, μεταξύ άλλων, «α) υποβολής μεταγενέστερης αίτησης σύμφωνα με το άρθρο 89 του παρόντος».

Εν τούτοις, κατά την παρ. 9 του ως άνω άρθρου 89, «Μέχρι την ολοκλήρωση της διοικητικής διαδικασίας εξέτασης της αίτησης κατά το προκαταρκτικό στάδιο, αναστέλλεται η εκτέλεση κάθε μέτρου απέλασης, επιστροφής ή καθ' οιονδήποτε τρόπο απομάκρυνσης. Ομοίως, κατά το παραπάνω στάδιο, δεν εκτελείται απόφαση έκδοσης, εφόσον ο αιτών επικαλείται φόβο δίωξης στο εκζητούν κράτος». «Κατ' εξαίρεση (...) η παραμονή στη χώρα του αιτούντος δεν επιτρέπεται: (α) αν πρόκειται για πρώτη μεταγενέστερη αίτηση, η οποία απορρίπτεται ως απαράδεκτη (... απλώς για να καθυστερήσει ή να παρεμποδίσει την απόφαση εκτέλεσης απομάκρυνσης, (β) αν πρόκειται για δεύτερη μεταγενέστερη αίτηση, μετά την έκδοση τελεσίδικης απόφασης, με την οποία η πρώτη μεταγενέστερη αίτηση κρίνεται απαράδεκτη (...) ή μετά την έκδοση τελεσίδικης απόφασης, με την οποία απορρίπτεται η εν λόγω αίτηση ως αβάσιμη», υπό την επιφύλαξη του προτεινόμενου άρθρου 104 (βλ. και άρθρο 9 Οδηγίας) περί δικαιώματος παραμονής και «κατά τη διάρκεια της προθεσμίας για την άσκηση [ενδικοφανούς] προσφυγής και έως την επίδοση της απόφασης επί αυτής». Σε κάθε περίπτωση, οι εξαιρέσεις τις παρ. 9 του άρθρου 89 ισχύουν «μόνο όταν η Αποφαινόμενη Αρχή

θεωρεί ότι η απόφαση επιστροφής δεν θα οδηγήσει σε άμεση ή έμμεση επαναπροώθηση κατά παράβαση των διεθνών και ευρωπαϊκών υποχρεώσεων του κράτους».

Υπό το φως των ανωτέρω, η περίπτωση α) της προς ψήφιση παραγράφου θα έπρεπε να αναδιατυπωθεί ως εξής: «α) συνδρομής των προϋποθέσεων εξαίρεσης που προβλέπονται στην παρ. 9 του άρθρου 89 του παρόντος».

14. Επί του άρθρου 73 παρ. 1

Εκ παραδρομής αναφέρονται «αιτούντες διεθνούς προστασίας», αντί του ορθού «αιτούντες διεθνή προστασία».

15. Επί των άρθρων 78 και 81

Το πρώτο προτεινόμενο αφορά ενσωμάτωση του άρθρου 13 της Οδηγίας περί των «υποχρεώσεων των αιτούντων» διεθνή προστασία, ιδίως του καθήκοντος συνεργασίας τους με τις αρμόδιες αρχές, και προβλέπει, πέραν του κειμένου της Οδηγίας, ότι «παραβίασή» του «που συνεπάγεται την παρεμπόδιση της απρόσκοπτης ολοκλήρωσης των διαδικασιών εξέτασης της αίτησης διεθνούς προστασίας, συνεπάγεται την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας ή προσφυγής σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 88 του παρόντος», δηλαδή, ως «προδήλως αβάσιμης» και απορριπτέας, ή τη συναγωγή «σιωπηρής ανάκλησης» της αίτησης (άρθρο 81), η οποία άγει, κατ' άρθρο 28 της Οδηγίας, είτε σε διακοπή της εξέτασης της αίτησης, είτε σε απόρριψή της «ως αβάσιμης επί της ουσίας κατόπιν επαρκούς εξέτασης σύμφωνα με το άρθρο 4 του παρόντος, με βάση τα διαθέσιμα στην υπηρεσία στοιχεία» (άρθρο 81 παρ. 1).

Συναφώς επισημαίνεται ότι ελλείπει στο κείμενο ενσωμάτωσης αναφορά τόσο στη δυνατότητα διακοπής της εξέτασης, χωρίς απόρριψη, της κατά τα ανωτέρω αίτησης, όσο και στην, επίσης παρεχόμενη από την Οδηγία (παρ. 1.α) άρθρου 28) δυνατότητα στον αιτούντα, να «αποδείξει εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος ότι» η μη ανταπόκρισή του «σε αιτήματα για παροχή πληροφοριών με ουσιώδη σημασία για την αίτησή του (...) οφείλεται σε συνθήκες ανεξάρτητες από τη θέλησή του».

16. Επί του άρθρου 92

Με το προτεινόμενο ρυθμίζεται η ενδικοφανής προσφυγή του αιτούντος διεθνή προστασία, και ιδίως, οι πράξεις κατά των οποίων μπορεί να στραφεί.

Εν σχέσει προς την τεκμαιρόμενη γνώση της πράξης, ως αφετηρία της προθεσμίας άσκησης προσφυγής, παραπομπή γίνεται στην παρ. 7 του άρθρου 82, αντί της ορθής παρ. 5 του άρθρου αυτού.

17. Επί του άρθρου 116

Με το προς ψήφιση ανασυγκροτούνται οι τριμελείς Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών αποκλειστικώς από δικαστικούς λειτουργούς «των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων που υποδεικνύονται, κατόπιν σχετικής αίτησής τους, από τον Γενικό Επίτροπο της Επικράτειας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων». Οι εν λόγω επιτροπές λειτουργούν υπό τριμελή ή μονομελή σύνθεση.

Συναφώς επισημαίνεται ότι κατά την πρόσφατη απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ 2347/2017, και υπό το ισχύον καθεστώς συμμετοχής στη συγκρότηση των ως άνω τριμελών Επιτροπών δύο λειτουργών των διοικητικών δικαστηρίων, οι «Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών δεν αποτελούν μεν δικαστήρια, κατά την έννοια του Συντάγματος (ούτε, κατά μείζονα λόγο, ειδικά διοικητικά δικαστήρια ή “δικαστικές επιτροπές”, απαγορευόμενες κατά το Σύνταγμα - άρθρα 8 και 87, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με το άρθρο 20 παρ. 1, βλ. ΣτΕ Ολομ. 189/2007, 825/1998), συνιστούν όμως επιτροπές που ασκούν αρμοδιότητες δικαιοδοτικού χαρακτήρα κατά την έννοια της συνταγματικής διάταξης του άρθρου 89 παρ. 2 και, ως εκ τούτου, επιτρεπτώς κατά το Σύνταγμα μετέχουν σε αυτές εν ενεργεία δικαστικοί λειτουργοί (πρβλ. ΣτΕ 3503/2009 Ολομ., Άρειος Πάγος 371/2013)» (σκέψη 20). Εξ άλλου, η υπόδειξη των δικαστικών λειτουργών που μετέχουν στις εν λόγω Επιτροπές από τον Γενικό Επίτροπο της Επικράτειας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων «δεν αντίκειται στο άρθρο 90 παρ. 1 του Συντάγματος, με το οποίο ορίζεται ότι οι “τοποθετήσεις” των δικαστικών λειτουργών ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από απόφαση του οικείου ανωτάτου δικαστικού συμβουλίου. Και τούτο διότι, εν προκειμένω, δεν πρόκειται για τοποθέτηση διοριζομένου ή προαγομένου δικαστικού λειτουργού σε ορισμένο δικαστήριο, για την οποία απαιτείται, σύμφωνα με την εν λόγω συνταγματική διάταξη, προηγούμενη απόφαση του οικείου ανωτάτου δικαστικού συμβουλίου (βλ. ανωτέρω σκέψη 21 τις σχετικές ρυθμίσεις των άρθρων 49 παρ. 1 και 67 παρ. 1 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών). Εξ άλλου, από τις συνταγματικές διατά-

ξεις, με τις οποίες κατοχυρώνεται η λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών, ως ειδικότερη έκφανση της αρχής της οργανικής διακρίσεως των λειτουργιών (άρθρο 26), και θεσπίζεται σειρά συγκεκριμένων εγγυήσεων υπέρ της ανεξαρτησίας αυτών (άρθρα 87 έως και 91), προκύπτει ότι για την συμμετοχή δικαστικών λειτουργιών σε όργανα που ασκούν αρμοδιότητες δικαιοδοτικού χαρακτήρα, στις προβλεπόμενες από το Σύνταγμα (άρθρο 89 παρ. 2) και εξειδικευόμενες από το νόμο περιπτώσεις, απαιτείται σχετική πράξη του αρμοδίου οργάνου της δικαστικής λειτουργίας (βλ. και απόφαση 39/2016 του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου Διοικητικής Δικαιοσύνης - Α.Δ.Σ.Δ.Δ. -, 15μελούς συνθέσεως, πρβλ. και ΣτΕ 5203/1987, Ολομ. 1730/1982). Εν προκειμένω δε η διά νόμου ανάθεση της επίμαχης ειδικής αρμοδιότητας στον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων δεν προσκρούει στις ως άνω συνταγματικές διατάξεις εν όψει και των κατά το Σύνταγμα και τις πάγιες διατάξεις του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών αρμοδιοτήτων του εν λόγω οργάνου της δικαστικής λειτουργίας, (...) Ούτε επιβάλλεται, περαιτέρω, από το Σύνταγμα στον κοινό νομοθέτη η πρόβλεψη της άσκησης προσφυγής κατά των σχετικών "υποδείξεων" του Γενικού Επιτρόπου, ως πράξεων μονομελούς οργάνου, ενώπιον άλλου πολυμελούς οργάνου της δικαστικής λειτουργίας "με μεγαλύτερες εγγυήσεις"» (σκέψη 23).

Ειδικότερα ως προς τις ανωτέρω Επιτροπές υπό μονομελή σύνθεση, επισημαίνεται ότι κατά την απόφαση 2980/2010 του Γ' Τμήματος του ΣτΕ, «δεν επιτρέπεται η ανάθεση σε δικαστικό λειτουργό διοικητικών καθηκόντων μονομελούς οργάνου, ανεξαρτήτως του αν το όργανο αυτό έχει ή όχι πειθαρχικό, ελεγκτικό ή δικαιοδοτικό χαρακτήρα (βλ. και πρακτικά Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής Ι' Περιόδου, Α' Συνόδου, Συνεδρ. ΡΛΒ', σελ. 597). Και τούτο διότι στην περίπτωση του μονομελούς οργάνου η ευθύνη προσωποποιείται σε μέγιστο βαθμό, με συνέπεια να υφίσταται κίνδυνος αμφισβήτησεως του κύρους του δικαστικού λειτουργού επί προσβολής ενώπιον δικαστηρίου των αποφάσεών του ως ασκούντος καθήκοντα μονομελούς διοικητικού οργάνου».

18. Επί του άρθρου 117 παρ. 1

Η προτεινόμενη ρύθμιση αναφέρεται στις Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών, υπό τη νέα τους «σύνθεση», αντί του ορθού «συγκρότηση». Η «συ-

γκρότηση» συλλογικού οργάνου (άρθρο 13 Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας – ν. 2690/1999) αφορά την ιδιότητα υπό την οποία μέλος του μετέχει στο όργανο, η «σύνθεση» του οργάνου (άρθρο 14 Κώδικα) τα συγκεκριμένα πρόσωπα που μετέχουν ως μέλη.

Αθήνα, 30 Οκτωβρίου 2019

Οι εισηγητές
Μαριάνθη Καλυβιώτου
Επιστημονική Συνεργάτις
Ανδρέας Κούνδουρος
Προϊστάμενος του Τμήματος Ευρωπαϊκών Μελετών
Λεμονιά Φραγκή
Ειδικοί Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών